

การศึกษา

นักการเมืองถิ่น

กรณีจังหวัดบุรีรัมย์*

พศ.นิรันดร์ กุลทานนท์**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนักการเมืองถิ่น กรณีจังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1. เพื่อรู้จักนักการเมืองที่เคยได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดบุรีรัมย์ 2. เพื่อทราบถึงเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ 3. เพื่อทราบบทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ที่มีส่วนในการสนับสนุนทางการเมืองในจังหวัด 4. เพื่อทราบบทบาทและความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนักการเมืองในจังหวัด 5. เพื่อทราบถึงวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองในจังหวัด การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น หนังสือ และสัมภาษณ์นักการเมือง ผู้ใกล้ชิด เครือญาติ ทีมงานนักการเมือง ทีมงานองค์กรภาคประชาชนตรวจสอบการเลือกตั้ง - การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลจากการศึกษาพบว่า นักการเมืองที่โดดเด่นในยุคแรก พ.ศ. 2476 - 2500 ได้แก่ นายเสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา (บิดาของพลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และเป็นรัฐมนตรีคนแรกของบุรีรัมย์) และนายสอิ่ง มารังกุล (นักการเมืองหัวก้าวหน้าในยุคแรก) ในยุคที่ 2 (พ.ศ. 2512 - 2519) นักการเมืองที่โดดเด่นคือ นายสวัสดิ์ คชเสนีย์ และนายประเสริฐ เลิศยะโส

*โครงการวิจัยชุดนักการเมืองถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

**ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

**คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

(ผู้สมัครพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย) เป็น
นักการเมืองหัวก้าวหน้าที่ได้รับเลือกหลังเหตุการณ์
14 ตุลาคม 2516 ในยุคที่สาม (พ.ศ. 2522 -
2535) นักการเมืองที่โดดเด่นคือ นายอนุวรรตน์
วัฒนพงศ์ศิริ (อดีตรัฐมนตรีหลายสมัย) และ
นายการุณ ไสงาม นักการเมืองหัวก้าวหน้า ใน
ยุคที่สี่ (พ.ศ. 2535 - 2540) นักการเมืองที่โดดเด่น
คือนายพรเทพ เตชะไพบูลย์ (อดีตรัฐมนตรีหลาย
สมัย) ในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2540 - 2548) นักการเมือง
บุรีรัมย์ที่โดดเด่นคือ นายเนวิน ชิดชอบ
(รัฐมนตรีหลายสมัย) นายโสภณ เพชรสว่าง
(อดีตรองประธานสภาผู้แทนราษฎร) และพลเอก
ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (รัฐมนตรี
หลายสมัย)

สำหรับเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่าง
นักการเมืองในจังหวัด พบว่านักการเมืองบุรีรัมย์
มีความสัมพันธ์กันผ่านการทำธุรกิจ และการแบ่ง
ปันผลประโยชน์ งบประมาณพัฒนาที่ลงมาในพื้นที่
เลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติกันบ้าง
และสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น
หอการค้า สภาอุตสาหกรรม องค์กรผู้ภัย
 เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับ
พรรคการเมือง จะสัมพันธ์ผ่านมุ้งการเมืองที่ตน
สังกัดอยู่

ในด้านวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้ง มี
พัฒนาการมาตั้งแต่การเคาะประตูบ้าน จัดมหรสพ
แล้วปราศรัยหาเสียง ทำโปสเตอร์ แผ่นป้าย
โฆษณา มาจนถึงการแจกสิ่งของ อาหาร ยารักษา
โรค เสื้อผ้า จนแจกเงินในท้ายที่สุด และรูปแบบ
การจัดตั้งหัวคะแนนเริ่มจากง่าย ๆ อาศัยผู้นำ
ท้องถิ่น มาเป็นการวางเครือข่ายคล้ายธุรกิจขาย

ตรง มีสัดส่วนหัวคะแนนต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และ
นอกจากนี้ยังใช้วิธีการหาเสียงโดยจัดตั้งกองทุนให้
กลุ่มชาวบ้าน การอบรมและพาไปศึกษาดูงาน
การจัดเลี้ยง การแจกเบี้ยเลี้ยง เป็นต้น

บทนำ

ด้วยสถาบันพระปกเกล้ามองเห็นว่า การ
เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 ได้สร้างระบบการเมืองแบบที่
ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำงานที่
กำหนดนโยบายสาธารณะแทนตน ทั้งในระดับชาติ
และระดับท้องถิ่น ที่ผ่านมาในระดับชาติประเทศ
ไทยจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมรวม 20 ครั้ง มีการ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทางอ้อม 1 ครั้ง ในปี
พ.ศ. 2489 และมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
โดยตรงครั้งแรกไปเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ใน
ขณะที่ในระดับท้องถิ่นก็ได้จัดให้มีการเลือกตั้ง
ตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในหลายรูปแบบพัฒนาขึ้นตามลำดับ จึงสมควร
มีการศึกษาวิจัยนักการเมืองถิ่น

อย่างไรก็ตาม คงมีอาจปฏิเสธได้ว่าการ
ศึกษาการเมืองการปกครองไทยที่ผ่านมายังมุ่งเน้น
ไปที่การเมืองระดับชาติเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่ขาดหายไป
ของภาคการเมืองที่ศึกษากันอยู่ก็คือสิ่งที่เรียกว่า
“การเมืองถิ่น” ที่เป็นการศึกษาเรื่องราวของ
การเมืองที่เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของท้องถิ่นที่
เป็นจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยซึ่งเป็น
ปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมือง
ระดับชาติอีกระนาบหนึ่ง เพราะในขณะที่เวที
การเมือง ณ ศูนย์กลางของประเทศกำลังเข้มข้น
ด้วยการชิงไหวชิงพริบของนักการเมืองในสภา

76

13

และภาคการเมืองต่าง ๆ อีกด้านหนึ่งในจังหวัดบรรดาสมัครพรรคพวกและผู้สนับสนุนทั้งหลายกำลังดำเนินกิจกรรมเพื่อรักษาฐานเสียงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน และทันทีที่ภารกิจที่ส่วนกลางสิ้นสุดลง การลงพื้นที่พบปะประชาชนตามสถานที่และงานบุญงานประเพณีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่นักการเมืองผู้หวังชัยชนะในการเลือกตั้งมีอาจขาดตกบกพร่องได้

ภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลายสิ่งหลายอย่างของการเมืองไทยที่ดำเนินมาต่อเนื่องยาวนาน ในแง่มุมที่อาจถูกมองข้ามไปในทางการศึกษาการเมืองระดับชาติ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำการศึกษาวิจัยน้อย เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ที่ยังขาดหาย และหากนำสิ่งที่ได้ค้นพบนี้มาพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็น่าจะทำให้สามารถเข้าใจการเมืองไทยได้ชัดเจนขึ้นในทุกมุมมองที่แตกต่างจากการเมืองแบบเดิมๆ

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดที่มีการเคลื่อนไหวการเมืองเข้มข้น มีการใช้กลยุทธ์หลากหลาย เอาชนะกันในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษา อันจะนำไปสู่การเข้าใจสภาพการเมืองในท้องถิ่นมากขึ้น ทางสถาบันพระปกเกล้าจึงสนับสนุนให้ทำการวิจัยเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาการเมืองของนักการเมืองระดับชาติ ตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกจนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กำลังจะมีขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ.2548 ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยให้ความสำคัญกับเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมือง บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการต่าง ๆ บทบาทและความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนักการเมืองภายในจังหวัด ตลอดจนรูปแบบ วิธีการ และกลวิธีต่างๆ ที่นักการเมืองใช้ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคัดเลือกจากบุคคลสำคัญที่รู้ประวัติศาสตร์การเมืองถิ่น ผู้ใกล้ชิดกับนักการเมือง สื่อมวลชน ทีมงานองค์กรเอกชน ตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึก ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มตัวอย่างข้างต้น แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดบุรีรัมย์

สรุปรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์ 2476-2548

ที่	ปี พ.ศ.	ชื่อ - สกุล	สังกัดพรรค/เขตเลือกตั้ง	หมายเหตุ
1.	2476	นายพันตรี หลวงศักดิ์ธรรณการ (นาก ปิตะเสน)	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 พ.ย. 2476
2.	2480	-	-	-
3.	2481	นายทัน พรหมมิทธิกุล	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 12 พ.ย. 2481
4.	2489	นายพูน มณีวรรณ	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2489
5.	2489	นายนคร ทินศิริกุล	เขต 1	เลือกตั้งเพิ่มขึ้นเมื่อวันที่ 5 ส.ค. 2489
6.	2489	ร้อยตรีกาจ อุดตริวิเชียร	เขต 2	เลือกตั้งเพิ่มขึ้นเมื่อวันที่ 5 ส.ค. 2489
7.	2491	นายเสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 ม.ค. 2491
8.	2491	นายไพรัช วิเศษโกสินทร์	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 ม.ค. 2491
9.	2495	นายเสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2495
10.	2495	นายสอิ่ง มารังกุล	-	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2495
11.	2500	นายสอิ่ง มารังกุล	เสรีประชาธิปไตย	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2500
12.	2500	นายแถม วงศ์อำมาตย์	เสรีนิยมคึกคัก	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2500
13.	2500	นายไต่ะ แก้วเสมา	เสรีประชาธิปไตย	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2500
14.	2500	นายแถม วงศ์อำมาตย์	ไม่สังกัดพรรคใด	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2500
15.	2500	นายสอิ่ง มารังกุล	เสรีประชาธิปไตย	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2500
16.	2500	นายไต่ะ แก้วเสมา	เสรีประชาธิปไตย	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2500
17.	2512	นายบุญเยี่ยม ไสภณ	ไม่สังกัดพรรคใด	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 ก.พ. 2512
18.	2512	นายทองเจือ กัลพมานุกุลกิจ	ไม่สังกัดพรรคใด	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 ก.พ. 2512
19.	2512	นายสวัสดิ์ คชเสนี	สหประชาไทย	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 ก.พ. 2512
20.	2518	นายประเสริฐ เลิศยะไส	สังคมแห่งประเทศไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
21.	2518	นายจำลอง วงษ์ทอง	ธรรมสังคม เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
22.	2518	นายสมาน มณีราชกิจ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
23.	2518	นายบุญเยี่ยม ไสภณ	ธรรมสังคม เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
24.	2518	นายจรูญ ปราบริบูรณ์	ธรรมสังคม เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
25.	2518	นายปกรณ์ กุลกำจร	ไท เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2518
26.	2519	นายบัญชา วัฒนวงศ์วิสุทธิ	กิจสังคม เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
27.	2519	นายदनัย นพสุวรรณวงศ์	ประชาธิปไตย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
28.	2519	นายอนูวรรณ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519

ที่	ปี พ.ศ	ชื่อ - สกุล	สังกัดพรรค/เขตเลือกตั้ง	หมายเหตุ
29.	2519	นายสุนัย พงศ์อารยะ	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
30.	2519	นายสมโภชน์ ศิริกุล	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
31.	2519	นายไพโรจน์ ตียะวานิช	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
32.	2519	นายทองเจือ กัลพมานุกุลกิจ	เกษตรสังคม เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2519
33.	2522	นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
34.	2522	นายเนาวิ พฤทธิธรรมกุล (ลาออก 24 ม.ค 2526)	เสรีธรรม เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
35.	2522	นายชัย ชิตชอบ	อิสระ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
36.	2522	นายบุญเยี่ยม โสภณ	อิสระ เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
37.	2522	นายวุฒินันท์ หลอดทอง	อิสระ เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
38.	2522	นายณัฐ ชาติวัฒนศิริ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
39.	2522	นายพิชิต อีระรัชตานนท์	กิจสังคม เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เม.ย. 2522
40.	2526	ดร.อนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
41.	2526	นายสวัสดิ์ คชเสนี	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
42.	2526	นายชัย ชิตชอบ	ไม่สังกัดพรรค เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
43.	2526	นายต่อสู ลัทธิกุล	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
44.	2526	นายบุญเยี่ยม โสภณ (ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 12 มิ.ย 2526)	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
45.	2526	นายไพโรจน์ ตียะวานิช (แทน เมื่อวันที่ 28 ส.ค 2526)	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
46.	2526	นายโสภณ เพชรสว่าง	ประชาธิปไตย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
47.	2526	นายพิชิต อีระรัชตานนท์	ไม่สังกัดพรรค เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
48.	2526	นายการุณ ไสงาม	ไม่สังกัดพรรค เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เม.ย. 2526
49.	2529	นายปณวัตร เลี้ยงฟ่องพันธ์ุ์	มวลชน เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
50.	2529	นายชัย ชิตชอบ	สหประชาธิปไตย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
51.	2529	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปไตย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
52.	2529	นายวุฒินันท์ พงศ์อารยะ	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
53.	2529	นายต่อสู ลัทธิกุล	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
54.	2529	นายไพโรจน์ ตียะวานิช	สหประชาธิปไตย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
55.	2529	นายการุณ ไสงาม	ประชาธิปไตย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
56.	2529	นายพิชิต อีระรัชตานนท์	สหประชาธิปไตย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2529
57.	2531	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปไตย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
58.	2531	นายปณวัตร เลี้ยงฟ่องพันธ์ุ์	มวลชน เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
59.	2531	นายวุฒิพงษ์ เหลืองอุดมชัย	เสรีนิยม เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531

ที่	ปี พ.ศ	ชื่อ - สกุล	สังกัดพรรค/เขตเลือกตั้ง	หมายเหตุ
60.	2531	นายโสภณ เพชรสว่าง	มวลชน เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
61.	2531	นายประภิต พลเดช	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
62.	2531	นายต่อสู๋ ลัทธิกุล	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
63.	2531	นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
64.	2531	นายพิชิต อีระรัชชานนท์	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
65.	2531	นายเนวิน ชิดชอบ	สหประชาชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2531
66.	2535	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปัตย์ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
67.	2535	นายวุฒิมังษ์ เหลืองอุดมชัย	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
68.	2535	นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์	มวลชน เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
69.	2535	พต.อ.สุทธิ คະสุวรรณ	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
70.	2535	นายต่อสู๋ ลัทธิกุล	ชาติพัฒนา เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
71.	2535	นายประภิจ พลเดช	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
72.	2535	นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
73.	2535	นายเนวิน ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
74.	2535	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มี.ค. 2535
75.	2535	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปัตย์ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
76.	2535	นายชัย ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
77.	2535	นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์	มวลชน เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
78.	2535	นายมนัส เสงยศมาก	ประชาธิปัตย์ เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
79.	2535	นายโสภณ เพชรสว่าง	ชาติพัฒนา เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
80.	2535	นายประภิจ พลเดช	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
81.	2535	นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
82.	2535	นายเนวิน ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
83.	2535	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 ก.ย. 2535
84.	2538	นายเนวิน ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
85.	2538	นายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
86.	2538	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
87.	2538	นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
88.	2538	นายชัย ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
89.	2538	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปัตย์ เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
90.	2538	นายโสภณ เพชรสว่าง	ชาติพัฒนา เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
91.	2538	นายวัชรินทร์ ฉันทะกุล	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
92.	2538	นายการุณ ไสงาม	ประชาธิปัตย์ เขต 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538
93.	2538	พ.ต.อ.สุทธิ คະสุวรรณ	ชาติไทย เขต 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538

ที่	ปี พ.ศ	ชื่อ - สกุล	สังกัดพรรค/เขตเลือกตั้ง	หมายเหตุ
94.	2539	นายเนวิน ชิดชอบ	เอกภาพ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
95.	2539	นางกรรณา ชิดชอบ	เอกภาพ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
96.	2539	นายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	เอกภาพ เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
97.	2539	นายพรเทพ เตชะไพบูลย์	ประชาธิปไตย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
98.	2539	นายชัย ชิดชอบ	เอกภาพ เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
99.	2539	นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์	ประชาธิปไตย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
100.	2539	นายประกิจ พลเดช	ความหวังใหม่ เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
101.	2539	นายไสลภณ เพชรสว่าง	ชาติพัฒนา เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
102.	2539	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	ความหวังใหม่ เขต 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
103.	2539	นายขจรธณ จุตโต	ความหวังใหม่ เขต 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2539
104.	2544	นายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	ชาติไทย เขต 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
105.	2544	นางกรรณา ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
106.	2544	นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ	ชาติไทย เขต 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
107.	2544	นายสุรศักดิ์ นาคดี	พรรคไทยรักไทย 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
108.	2544	นายพีระพงษ์ เสงส์สวัสดิ์	พรรคไทยรักไทย 5	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
109.	2544	นายไสลภณ ชารัมย์	ชาติไทย เขต 6	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
110.	2544	นายประกิจ พลเดช	พรรคไทยรักไทย 7	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
111.	2544	นายไสลภณ เพชรสว่าง	พรรคไทยรักไทย 8	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
112.	2544	นายขจรธณ จุตโต	พรรคเสรีธรรม 9	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
113.	2544	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	พรรคไทยรักไทย 10	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ม.ค. 2544
114.	2548	นายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	พรรคไทยรักไทย 1	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
115.	2548	นางกรรณา ชิดชอบ	พรรคไทยรักไทย 2	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
116.	2548	นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ	พรรคไทยรักไทย 3	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
117.	2548	นายสุรศักดิ์ นาคดี	พรรคไทยรักไทย 4	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
118.	2548	นายพีระพงษ์ เสงส์สวัสดิ์	พรรคไทยรักไทย 5	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
119.	2548	นายไสลภณ ชารัมย์	พรรคไทยรักไทย 6	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
120.	2548	นายประกิจ พลเดช	พรรคไทยรักไทย 7	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
121.	2548	นายไสลภณ เพชรสว่าง	พรรคไทยรักไทย 8	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
122.	2548	นายขจรธณ จุตโต	พรรคไทยรักไทย 9	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548
123.	2548	นายทรงศักดิ์ ทองศรี	พรรคไทยรักไทย 10	เลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 ก.พ. 2548

** การศึกษานี้ไม่รวมการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550

ความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนักการเมือง
ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับนักการเมืองมีความแนบแน่นมากขึ้นโดยเฉพาะภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติที่ทำให้ส.ต.ต้องขึ้นตรงกับพรรคมากขึ้น แต่ความสัมพันธ์กับพรรคมักจะทำผ่านมุ้งการเมืองที่นักการเมืองผู้นั้นสังกัดอยู่ นักการเมืองบุรีรัมย์ก็มีทั้งสังกัดกลุ่มบุรีรัมย์ สังกัดกลุ่มวังน้ำเย็น วังพญานาค และวังน้ำยม ซึ่งก็คงไม่แตกต่างกับนักการเมืองจังหวัดอื่น ๆ ที่ผ่านมานักการเมืองของจ.บุรีรัมย์ ต่างสังกัดพรรคไทยรักไทยทั้งหมด ซึ่งก่อนหน้านี้เคยมีกลุ่มพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ มวลชน ต่างก็โยกย้ายพรรคบ้าง สบตบบ้าง ในการเลือกตั้งปี 2548 มีกลุ่มนักการเมืองสังกัดพรรคมหาชน พรรคชาติไทย ที่รวมตัวกัน คึกคัก แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา (ปัจจุบันอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย้ายมาสังกัดพรรคพลังประชาชนเป็นส่วนใหญ่และยังครองที่นั่งมากที่สุดถึง 9 ที่นั่งจาก 10 ที่นั่งในจังหวัด อีกหนึ่งที่นั่งเป็นของพรรคชาติไทย)

ความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ เครือญาติกับนักการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์ที่สัมพันธ์กับนักการเมืองมักทำผ่านแวดวงธุรกิจที่นักการเมืองคนนั้นทำอยู่ อย่างกลุ่มนักการเมืองที่มีครอบครัว เครือญาติทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างก็มักจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มฮั้วประมูลรับเหมา ซึ่งในจังหวัดจะมีกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว นักการเมืองที่มีครอบครัวทำธุรกิจโรงโม่หิน โรงสี โรงเลื่อย สัมปทานตุตทราย โรงงานน้ำตาล โรงงานสุรา มักจะเชื่อมความสัมพันธ์ผ่านสภาอุตสาหกรรมของจังหวัด ถ้าทำธุรกิจค้าขาย บิมน้ำมัน อสังหาริมทรัพย์และอื่นๆ ก็จะเชื่อมสัมพันธ์ผ่านหอการค้าจังหวัด

ในด้านความสัมพันธ์กับองค์กรสาธารณะกุศล นักการเมืองจะสนับสนุนกิจการขององค์กรกุ๊ยกัยในพื้นที่เลือกตั้ง เพราะนักการเมืองจะใช้

บริการเก็บศพ นำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล เป็นกิจกรรมรณรงค์หาเสียงของตนด้วย ในด้านความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ สายตระกูลนั้นนักการเมืองในบุรีรัมย์มีการเชื่อมโยงกันอยู่ และมักจะส่งสมาชิกในตระกูลลงเล่นการเมือง เช่น พ่อ พี่ น้อง ภรรยา บุตร ลูกเขย ลูกสะใภ้ เป็นต้น

รูปแบบวิธีการหาเสียง

รูปแบบการหาเสียงในยุคแรก (2476 - 2500) จะใช้วิธีการที่ตัวผู้สมัครส.ส. เข้าไปหาเสียงด้วยตนเองในหมู่บ้าน โดยไปจัดแสดงดนตรีสพพฉายภาพยนตร์ แล้วขึ้นปราศรัยหาเสียง มีการติดใบปลิวหาเสียงด้วย บางครั้งใช้วิธีหาเสียงแบบเคาะประตูบ้าน ผู้สมัครหาสุราไปดื่มและกินดื่มไปกับชาวบ้าน

ในยุคถัดมา (2512 - 2519) การหาเสียงนอกจากใช้รูปแบบเดิมโดยจัดมหรสพโดยฉายหนัง มีดนตรีแสดง มีบริการตัดผมฟรีแล้ว ผู้สมัครปราศรัยหาเสียง และเริ่มมีการแจกสิ่งของอุปโภคบริโภค ให้ชาวบ้าน เช่น หมาก พลุ ยาแก้ปวด น้ำปลา รองเท้า เป็นต้น ในยุคก่อนการปฏิรูปการเมือง (2522 - 2540) การหาเสียงเริ่มมีการแจกเงินควบคู่กับสิ่งของ เช่น เสื้อผ้าถุง ลูกเปิดกล้าไม้ เป็นต้น ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 นักการเมืองเริ่มมีการจัดตั้งเครือข่ายหัวคะแนน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำสตรี ครู ข้าราชการในท้องถิ่น โดยจัดตั้งถึงระดับชุมชนหมู่บ้าน ทำให้การควบคุมคะแนนเสียงของผู้สมัครมีประสิทธิภาพมาก และไม่ต้องลงไปปราศรัยหาเสียงเองเหมือนเมื่อก่อน เพราะมีการนำการจัดการเครือข่ายแบบธุรกิจขายตรงมาใช้กับเครือข่ายหัวคะแนน นอกจากนี้ยังมีการติดตามดูแลเครือข่ายหัวคะแนนอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดเงินกองทุนให้กลุ่มแม่บ้าน การจัดอบรมและพาไปดูงานต่างจังหวัดและแจกเบี้ยเลี้ยง การจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีนเป็น สำหรับการทุจริตในกระบวนการ

จัดการเลือกตั้ง เช่น การเวียนเทียน ไฟไฟ คณะกรรมการไม่เป็นกลางก็พบเห็นบ้างแต่มีความซับซ้อนของการทุจริตมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองถิ่นกับพรรคการเมืองในมิติของมั่งการเมืองในพรรคจะทำให้สามารถมองเห็นภาพการเมืองไทยได้ชัดเจนมากขึ้น
2. ควรศึกษารูปแบบการหาเสียงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการหาเสียงในเชิงอุปถัมภ์จะทำให้มองเห็นมิติการหาเสียงได้รอบด้านมากขึ้น
3. ควรศึกษารูปแบบการทุจริตการเลือกตั้ง เพื่อจะได้เข้าใจมิติทางการต่อสู้ทางการเมืองและเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

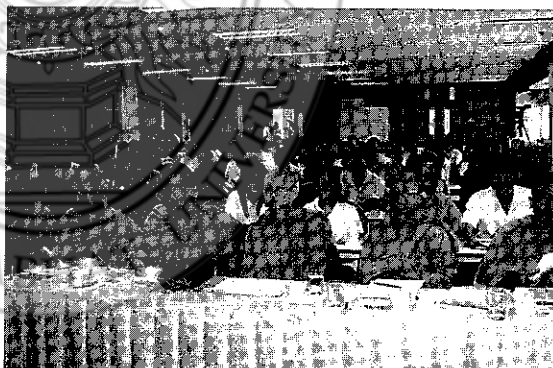
บรรณานุกรม

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2524). การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2538). ประวัติการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- เขาวนะ ไตรมาศ. (2542) ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4
แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- เต็ม วิพากษ์พจนกิจ. (2542). ประวัติศาสตร์อีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีระเวดิน. (2533). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธิ บางยี่ขัน และ วิทยา นภาศิริกุลกิจ. (2529). การเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุธาศัย ยิ้มประเสริฐ, บรรณาธิการ. (2536). 60 ปีประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ 60 ปี
ประชาธิปไตย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดบุรีรัมย์. (2544). รายงานประเมินผลการจัดการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 มกราคม 2544. บุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดบุรีรัมย์. (2548). รายงานผลการดำเนินการจัดการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 กุมภาพันธ์ 2548. บุรีรัมย์ .
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (มปป.). สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475-2535. กรุงเทพฯ :
ฝ่ายผลิตเอกสาร กองการประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2542). 67 ปี สมัชชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2475-2542. กรุงเทพฯ :
กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

รวมภาพกิจกรรมสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

นายสันหัตต์ จตุชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ และ รศ.โกวิท เขื่อนกลาง อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในพิธีเปิดงาน
36 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (9 พ.ย. 2550)

เวทีพลเมืองไทยสรรค์สร้างรัฐธรรมนูญ จัดโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา และสถาบันพระปกเกล้า (8 ส.ค. 2550)

สถาบันวิจัยและพัฒนา ร่วมกับ นสพ.อีสานบิซวิค จัดเวทีแถลง
นโยบายพรรคการเมือง (13 ธ.ค. 50)

ตัวแทนองค์กร ANFREL จากอินเดีย มาเลเซีย จีน
สัมภาษณ์ ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนา (13 ธ.ค. 50)

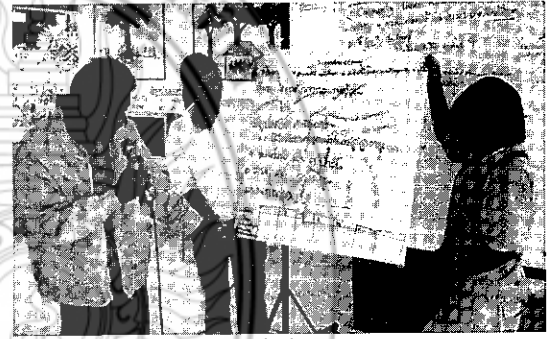
ผู้ทรงคุณวุฒิจากเครือข่ายวิจัย สกอ. มาตรวจเยี่ยมโครงการวิจัยข้าวอินทรีย์ที่บ้านลำไทรน้อย อ.บ้านด่าน (25 ม.ค. 2551)

ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ปราชญ์ชาวบ้าน มาเยี่ยมสถาบันวิจัยและพัฒนา (12 ก.ค. 2551)

อบรม SPSS (25 ม.ค. 2551)

อบรมวิจัยท้องถิ่นที่ อ.พลับพลาชัย

นักวิจัยลงเก็บข้อมูลที่บ้านหนองแม่เม็ด อ.สตึก

อบรมการทำแผนแม่บทชุมชนและเผยแพร่ประชาธิปไตยที่อ.กัลยา อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ (16 ก.พ. 2551)

ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนา ลงพื้นที่วิจัยการฟื้นฟูสมน้ำมูลตอนกลาง ต.นิคม อ.สตึก (1 ก.ค. 2550)

ชาวบ้านพื้นที่วิจัยปัญหาชายแดน จ.สุรินทร์ ดูงานสถาบันวิจัยและพัฒนา (14 ก.พ. 2551)